

[Prostorová asymetrie světa]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2000](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2000](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 25. 12. 2000
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 25. 12. 2000

[Prostorová asymetrie světa]

Jedním z nejpozoruhodnějších zjištění hned několika věd, zejména fyziky a také biologie, je prostorová asymetrie světa, v kterém žijeme. Jde ovšem o poznatek, vědění či spíše jen povědomost velmi starou, jak naznačují některé staré (tzv. původní – byť nikoli „nejpůvodnější“) evropské jazyky, např. právě čeština. Pravá strana byla odedávna považována za stranu kulticky (či magicky) čistou, zatímco strana levá za kulticky nečistou. Zdá se, že tato kultická asymetrie je starší a původně závažnější než jiná prostorová asymetrie, totiž „nahore“ a „dole“. Není to tedy tak, že jen čas je asymetrický; to se nám dnes jen zdá, protože jsme prostor resp. rozprostraněnost dalekosáhle objektivizovali a tím připravili mj. o jeho asymetričnost (podobně jako když čas znázorňujeme přímkou, na kterou zaznamenáváme série po sobě následujících okamžiků a po které se můžeme ve svém myšlení, tj. ve své fantazii pohybovat kterýmkoli „směrem“ a na jakoukoli „vzdálenost“). Tak jako čas je jednosměrný, tj. orientovaný, je orientovaný (byť v jiném smyslu) také prostor. Rozdíl mezi „nahore“ a „dole“ se nám připomíná ovšem víc, protože jsme závislí na gravitaci, která však zároveň (s pokrokem poznání) způsobuje, že ono „nahore“ a „dole“ se nám jeví spíše jako relativní (např. víme o svých „protinožcích“, pro které míří „nahoru“ jiným a dokonce opačným směrem). Ve skutečnosti jsou však směry v prostoru stejně absolutní jako směry v čase, byť zcela jiným způsobem, než jak tomu rozuměli lidé po staletí. Tak např. směr otáčení hvězd, planet, měsíců i malých těles ve vesmíru, ale také fyzikálních mikročástic je čímsi absolutním a nemůže být relativizován – platí buď jedno nebo druhé. Podobně se to však má také v říši živých bytostí, např. některých rostlin, které se otáčejí buď doleva nebo doprava, nebo třeba ulit šneků atd. Elektron je prý levotočivá částice, zatímco pozitron je pravotočivý; nevím, zda tu jsou možné nějaké výjimky, k jakým zjevně dochází třeba u rostlin (nicméně ani u rostlin nejde o náhodné dělení, při němž má příslušná orientace padesátiprocentní pravděpodobnost). Ani u lidí není leváků polovina z populace, nýbrž mnohem méně. Tato okolnost by nás měla upozorňovat na to, že jde o orientaci na asymetrický prostor, která je sice méně nápadná než orientace na asymetrický čas, ale která navzdory tomu nemůže být zcela zanedbávána, natož popírána. Známe to ostatně i z techniky – např. také šrouby jsou buď pravotočivé nebo levotočivé.

(Praha, 001225-1.)